

Μυτιλήνη: Το πανηγύρι της Αγίας Τριάδας στην ορεινή Αγιάσο και το πέταγμα «του φαναριού»

/ [Παράδοση](#)

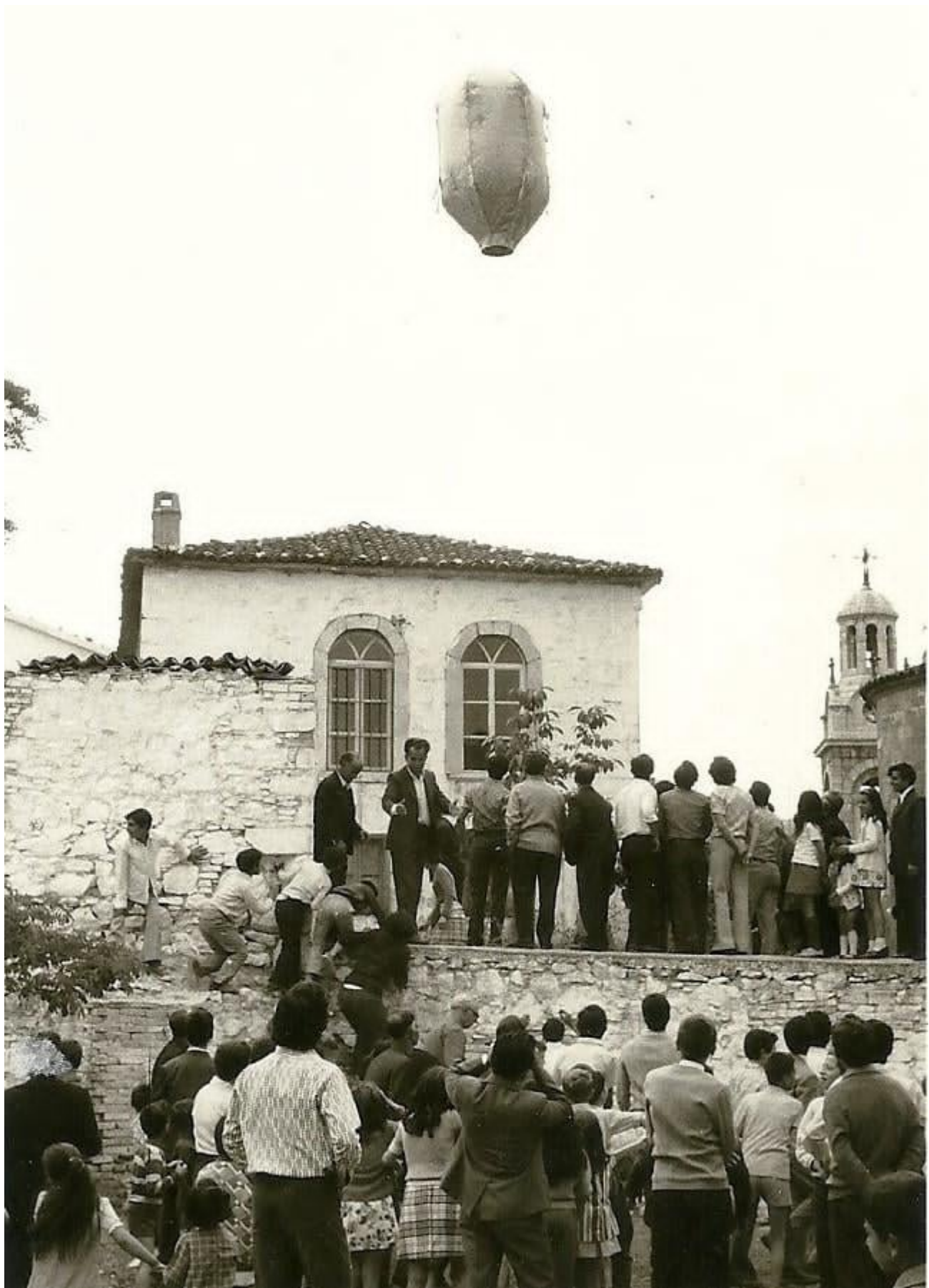

Γνωστή για το μεγάλο πανηγύρι της Παναγιάς στο παλλεσβιακό της προσκύνημα, η Αγιάσος. Λίγοι όμως, ξέρουν για το τριήμερο μάλιστα, πανηγύρι της Αγίας Τριάδας, της άλλης εκκλησίας της κωμόπολης στις πλαγιές του λεσβιακού Ολύμπου. Λαϊκά και παραδοσιακά μουσικά σχήματα του νησιού παίζουν «έως πρωίας» στα καφενεία του Καμπουδιού και του Σταυριού. Την παράσταση φαίνεται πως κλέβει το πέταγμα «του φαναριού».

Στην Αγιάσο το πέταγμα του φαναριού συνδέεται με τη γιορτή της Αγίας Τριάδας τη μέρα της Πεντηκοστής. Όπως λέει μιλώντας στο ΑΠΕ ΜΠΕ ο ιστορικός ερευνητής και καταγραφέας της τοπικής ιστορίας του χωριού του Παναγιώτη Κουτσκουδής «ο ναός της Αγίας Τριάδας βρίσκεται στην πάνω είσοδο της Αγιάσου. Είναι ο δεύτερος μεγάλος ναός του χωριού. Χτίστηκε το 1870 και είναι πιστό αντίγραφο της εκκλησίας της Παναγιάς και των άλλων βασιλικών του 18ου αιώνα της Λέσβου».

Ένα σπάνιο έθιμο αναβιώνει κάθε χρόνο στο πανηγύρι της Αγίας Τριάδας στην Αγιάσο. Το πέταγμα του φαναριού! Όπως αναφέρει στο βιβλίο του «Θρύλος και ιστορία της Αγιάσου της Νήσου Λέσβου» ο Στρατής Παν. Κολαξιζέλης, τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας ο δημοδιδάσκαλος και ψάλτης Δημήτριος Χριστοφίδης κατασκεύασε την πρώτη μεγάλη χάρτινη σφαίρα, τη φούσκωσε με θερμό καπνό κρατώντας το κυκλικό στόμιό της πάνω από καιόμενα άχυρα και στο μέσο του στομίου έδεσε σε σύρμα μικρό σφουγγάρι. Όταν είδε ότι η σφαίρα ανυψωνόταν, πότισε το σφουγγάρι με οινόπνευμα, το οποίο άναψε για να παράγεται νέος θερμός καπνός, σε αντικατάσταση του εξερχόμενου, και να διατηρείται η αιώρηση της σφαίρας περισσότερο. Την ανύψωσε δε στην αυλή της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας κατά τη μέρα της γιορτής του Αγίου Πνεύματος προς μεγάλο ενθουσιασμό του πλήθους, που την ονόμασε «κλεφτοφάναρο».

«Όμως, το φανάρι αυτό, λέει ο κ. Κουτσκουδής, ουσιαστικά δεν πέταξε ποτέ! Διότι χρησιμοποιούσε ως καύσιμη – καπνογόνα ύλη οινόπνευμα. Το οινόπνευμα όταν καίγεται είναι μεν θερμαντικό υλικό, αλλά δεν παράγει πυκνό καπνό, που είναι απαραίτητος για το φούσκωμα του φαναριού και το κράτημα του φουσκώματός του. Το φανάρι λοιπόν, αυτό αναπηδούσε και σε μερικά μέτρα έπεφτε».

Το πρώτο φανάρι με τη μορφή και τεχνική που γνωρίζουμε σήμερα, το πέταξε ο

κεραμιστής Νίκος Κουρτζής αξιοποιώντας τις πολύτιμες υποδείξεις του πατέρα του Ηλία Κουρτζή, που ήταν φίλοι με τον Δημήτρη Χριστοφίδη και συμψάλτες στην Αγία Τριάδα. Ο Ηλίας Κουρτζής, που πειραματιζόταν με διάφορα υλικά - εξ ου και το προσωνύμιο «χημικός» που του προσήψαν οι φίλοι του - χρησιμοποίησε ακάθαρμο πετρέλαιο, που καίγεται βραδύτερα από το οινόπνευμα και παράγει πυκνό καπνό. Αυτό έδωσε στο φανάρι πολύ περισσότερη ώθηση και παρέτεινε τη διάρκεια της πτήσης. Όμως, προέκυψε κι ένα άλλο πρόβλημα: Όταν το φανάρι ανέβαινε σε μεγάλο ύψος, τα καυσαέρια που ήταν στο εσωτερικό του, λόγω του ότι η ατμόσφαιρα ψηλά ήταν αραιή, πίεζαν ισχυρά από μέσα τα χάρτινα τοιχώματα του φαναριού και συνήθως τα διερρήγνυαν. Το πρόβλημα το έλυσε ο Χαράλαμπος Πανταζής, ο οποίος τοποθέτησε στις άκρες των ειδικών χαρτιών που αποτελούσαν το φανάρι, σπάγκο, ο οποίος είχε την ιδιότητα να συνδέει ισχυρά τις κόλλες, που πριν τις κολλούσαν μεταξύ τους μόνο με αλευρόκολλα. Έτσι, το φανάρι έγινε ασφαλέστερο και σταθερότερο. Κάποτε μάλιστα που υπήρχε άπνοια, λένε ότι έφτασε ως τα παράλια της Μικράς Ασίας!

Όμως, το έθιμο δεν ήταν άμοιρο ατυχημάτων. Το έθιμο καταργήθηκε τα χρόνια της Χούντας, ως πράξη επικίνδυνη για τη δημόσια ασφάλεια.

Μετά την Επταετία το έθιμο του πετάγματος του φαναριού στην προαναφερθείσα εκκλησία κατά τη μέρα της γιορτής της, επαναλήφθηκε και έγινε παράδοση που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Στα νεότερα χρόνια την κατασκευή και ανύψωση του φαναριού επιμελείται ο ξυλογλύπτης Προκόπης Τσομπανέλης.

